
Alumna: Marta Viñas

Tutor: Hugo Macías

Centres de menors: problema o solució?

Presentació i objectius

La principal motivació que em va fer escollir aquest tema va ser el fet que els joves són el futur. Vaig pretendre ajudar aquells joves perduts que, sense voler-ho, s'han endinsat en el món de la delinqüència juvenil. Ho vaig fer donant a conèixer la seva situació personal i intentant crear el dubte de si realment s'està fent tot el possible perquè aquests joves puguin contribuir a la creació d'un futur millor per a la nostra societat.

Aquest treball se centra específicament en els Centres de Justícia Juvenil. La finalitat principal d'aquests és: oferir als menors un ambient i un entorn que reuneixi les condicions educatives adequades perquè puguin reorientar les deficiències que han caracteritzat el seu caràcter antisocial, a la vegada que s'intenta dissuadir-los de cometre nous delictes.

En total, a Catalunya hi trobem 547 centres i serveis a la infància i a la família. D'entre totes les institucions anteriors només set són centres d'internament i educatius, dels quals en trobem cinc de distribuïts a la província de Barcelona, un a la província de Lleida i un a la província de Girona.

El principal objectiu d'aquest treball ha estat: descobrir el grau d'eficàcia dels Centres de Justícia Juvenil a Catalunya mitjançant la visió de diversos professionals



especialitzats en el tema. Els objectius secundaris han consistit en l'obtenció d'informació del funcionament d'aquests centres, el descobriment dels procediments mitjançant els quals els joves es reinseriran dins la societat i la investigació sobre nous projectes que aconseguixin millorar el rendiment dels centres i redueixin la delinqüència juvenil espanyola.

Metodologia

Per tal de descobrir-ho, s'han realitzat diferents entrevistes a professionals o persones que han establert algun tipus de vinculació amb els centres, en total han estat vuit. També s'ha pogut entrevistar els pares d'un jove actualment intern en un centre de tipologia diferent. Aquest fet ha possibilitat establir una comparativa entre ambdós centres i comparar-ne també el grau d'eficàcia. S'ha partit d'una entrevista base on constaven preguntes sobre la vida als centres, l'educació rebuda dins els centres, l'adaptació dels menors dins d'aquests espais, el procés de rehabilitació que segueixen, el perfil dels menors que són interns i l'eficàcia d'aquests centres. La recerca d'informació s'ha dut a terme a partir de diversos estudis, com els del Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada de la Generalitat de Catalunya.

Cos del treball

En el cos del treball s'ha especificat la informació extreta sobre el funcionament del centre i s'ha vist que: la distribució dels menors dins els centres varia en cada cas, ja que les característiques que presenta cada un són diferents. En tots els casos veiem que hi ha una normativa molt estricta, juntament amb uns horaris molt marcats (les activitats estan programades des que es lleven fins que se'n van a dormir). Majoritàriament tots els espais públics del centre estan tancats. S'exigeix l'acompanyament d'un educador per tal de poder accedir-hi, fins i tot a les dutxes. A la primera entrevista i a la tercera, excepcionalment, s'ha vist que el centre disposa d'una modalitat de cuina oberta. Tots els menors poden accedir a la cuina sense necessitat d'haver d'acudir a un educador ni al personal de seguretat. L'educació és similar en tots els centres. En relació amb el perfil dels interns, s'han obtingut respostes variades. En la primera entrevista s'ha vist que la classe social dels menors interns és variada. Malgrat això, la gran majoria pertany a famílies amb pocs estudis. També s'ha esmentat el fet que, algú de l'entorn dels interns ja havien estat ingressats en algun centre de l'estil.

També s'han observat alguns procediments per millorar el comportament dels interns dins els centres, i que els procediments duts a terme per tal de reconduir les actituds antisocials dels interns i possibilitar la seva reintroducció a la societat no són immediats. En primer lloc, passaran per una fase d'adaptació al centre i, tot seguit, començaran els processos de rehabilitació establerts. Els professionals que

treballen amb els menors ajuden a complir els objectius marcats en els centres, de manera que possibiliten la seva reinserció social. Per tal de millorar el comportament dels interns, els centres disposen de determinats professionals que s'encarregaran de reconduir la seva actitud, i tenen un paper fonamental dins els centres. Es considera que aquests han de ser: altruistes, empàtics, generosos, crítics, lúcids, exigents, amb molta voluntat, ganes de treballar i, sobretot, han de tenir fe. En relació amb l'existència d'una certa millora en els menors, hi ha opinions diverses. En la primera entrevista s'ha vist que, en general, hi ha certa millora en la majoria de menors, ja que haurien pogut acabar molt pitjor.

Sobre el grau d'eficàcia dels centres s'ha vist que, en general, veiem que la resposta és d'un caràcter negatiu. La majoria de menors quan surten del centre recauen; per tant, encara que en un principi els centres demostrin certa eficàcia, aquesta disminueix al cap d'un temps. Veiem certa contradicció amb l'última resposta, no es qüestiona l'efectivitat dels centres, sinó la manera d'actuar dels menors envers aquests. S'ha trobat un nou projecte que té la intenció de reduir la delinqüència juvenil espanyola, la Comunitat del Cenacle. És una associació cristiana encarregada d'acollir joves desencaminats, insatisfets, desil·lusionats i/o desesperats, que desitgen trobar el sentit i el goig a la vida. Va ser fundada el juliol de l'any 1893 per la germana Elvira Petrozzi, d'origen italià. Actualment compta amb un total de 27 fraternitats distribuïdes per tot el món. A Espanya en trobem dues, una localitzada a Cornudella i l'altra a Sant Celoni. En aquest centre s'acull gent de tot Espanya, presenta una gran varietat de classes socials. L'únic requisit que es necessita per entrar és: la voluntat del mateix noi per quedar-se (el centre és únicament per a nois). En aquesta comunitat es considera que l'estada és eficaç quan es passen entre tres i cinc anys dins el centre. En els Centres de Justícia Juvenil l'estada sol ser relativament més curta. L'eficàcia d'aquests centres és màxima, gairebé tots els que hi entren aconsegueixen reinserir-se completament dins la societat i portar una vida normal. En els Centres de Justícia Juvenil, les estadístiques de reinserció social són molt baixes, i la majoria de joves recauen en sortir dels centres o ingressen a la presó.

Conclusions

En conclusió, sobre la informació que s'ha pogut extreure dels actuals centres de menors a Catalunya s'ha vist un clar desequilibri en la localització. La majoria dels centres es troben a Barcelona. Els centres presenten un elevat nombre d'interns masculins. Generalment en tots els centres s'utilitza un sistema de cuina tancada i els espais públics també es troben tancats. Els horaris implantats en els centres són molt estrictes i estan molt marcats, d'aquesta manera es facilita la implantació de certa disciplina i es defuig la idea d'un espai caòtic. En tots els casos se separen les classes per nivells, de manera que s'aconsegueix major rendibilitat en els estudis

independents de cada menor i, es millora el progrés dels joves. El perfil dels interns és similar a tots els centres. La majoria tenen un nucli familiar desestructurat, encara que aquest concepte no ha d'anar necessàriament relacionat amb l'economia familiar. La classe predominant que es troba als centres és la treballadora, i el més comú és que els progenitors tinguin un nivell acadèmic bastant precari o, fins i tot, nul. L'actitud dels interns s'intenta corregir en un període de temps relativament llarg. Els canvis d'actitud en els joves no són immediats. Els menors estan sotmesos a constants teràpies per fer front als problemes personals que puguin presentar. Es treballen temes d'autoestima, familiars, etc. S'intenta que els nois i noies busquin qui volen ser a la vida. S'intenta educar-los i formar-los acadèmicament perquè puguin assolir els seus objectius vitals.

En definitiva, la gran majoria d'opinions n'ha negat l'eficàcia. S'ha considerat que quan els menors s'hi troben a dins es pot percebre un procés de millora molt notable. Aquesta eficàcia, però, disminueix quan el menor torna a entrar en contacte amb l'exterior, és a dir, en sortir del centre.

En relació amb les respostes obtingudes sobre l'eficàcia dels centres, s'han intentat detectar els principals problemes que n'impossibiliten el bon funcionament. El principal problema que s'ha pogut detectar en el sistema de funcionament dels centres és «l'efecte bombolla», els joves en qüestió són apartats i aïllats del seu entorn durant un determinat període de temps, establert per un jutge. Durant l'estada al centre, els joves intenten reconduir la seva actitud i créixer a nivell personal. Es troben en un espai que els ofereix la possibilitat de formar-se, expressar-se, sentir-se realitzats i estimats, etc. En el moment de sortir del centre, els joves reben un fort impacte contra la realitat. Aquesta, no ha canviat. Es troba exactament en les mateixes condicions que abans. Aquest xoc tan gran envers la realitat, crea en els joves molta confusió i, aquesta, pot desencadenar la recaiguda o la realització de nous errors. El fet d'ajudar els joves en un espai completament diferent a aquell en el qual hauran de viure, aïllar-los de la seva realitat i no fer un treball previ amb les famílies ni amb el seu entorn, causa un gran problema en el sistema de rehabilitació. El centre no està lligat ni relacionat amb la realitat que es trobaran després, i amb la qual hauran de conviure.

En resposta al problema principal, es creu que s'hauria de treballar més amb la família i amb l'entorn dels joves. Això possibilitaria una millor adaptació, després de l'estada al centre, i evitaria la recaiguda de molts menors dins el món de la delinqüència juvenil. La feina no acaba en tornar a casa, falten recursos per seguir ajudant el jove un cop ha abandonat el centre.

Com a nou projecte per reduir la delinqüència juvenil a Catalunya, s'ha trobat la Comunitat del Cenacle, un centre que resulta totalment efectiu, a diferència dels Centres de Justícia Juvenil (dels qual ja s'ha vist una clara negació de la seva eficàcia).

Aquest tipus de centre presenta diverses diferències en comparació amb els Centres de Justícia Juvenil i, consegüentment, els resultats també són molt diferents. Aquest nou projecte (encara que estigui enfocat a un tipus de persona concret) és interessant si es busca la dissolució de la delinqüència juvenil. D'aquesta manera, es podria ajudar aquells adolescents desemparats que no tenen on anar o necessiten ajuda per modificar la seva actitud. Aquest espai ofereix el suport que manca a molts joves involucrats en assumptes de delinqüència.

Bibliografia i webgrafia

CLAVAGUERA VILÀ, J. *Reestructuració de la justícia juvenil a Catalunya*. Escola d'Administració Pública de Catalunya, setembre 2014. — Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i Justícia Juvenil. *L'execució de les mesures d'internament en centre*, 3 de maig 2012. — Institut d'Estadística de Catalunya. *Justícia Juvenil, Menors i Joves atesos. Per sexe, edats i nacionalitats*: <<https://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=895>>
